

Dehongli'r canlyniadau

Gofynnwyd i wasanaethau ddarparu ffigurau am y sefyllfa o 31 Ionawr 2024 ymlaen.

Cydnabuwyd yn yr arolwg nad yw'r blychau a'r opsiynau a ddarparwyd bob tro yn ddigonol i ddisgrifio'r gwasanaethau a'r plant. Roedd gan wasanaethau'r cyfle i nodi sylwadau neu i egluro lle bu angen trwy'r arolwg. Nodir gan yr adroddiad hwn materion penodol a ddaeth i'r amlwg mewn rhai ardaloedd.

Fel y gwelwn yn ddiweddarach, mae'n amlwg bod rhai gwasanaethau dal i brofi anawsterau wrth gael data am blant byddar yn eu hardal ac mae yna anghysondebau o hyd yn y modd y mae gwahanol gwestiynau yn cael eu hateb drwy gydol yr arolwg. Weithiau gall y gyfradd ymateb i gwestiynau unigol amrywio a gall anomaleddau ymddangos weithiau. Rydym yn gwneud pob ymdrech i ymchwilio i unrhyw anghysondebau sy'n ymddangos i fod yn arbennig o ryfedd. Ond, nid yw gwasanaethau bob tro yn ymateb i ymholiadau o'r fath. Felly, dylid defnyddio'r canlyniadau â gofal o hyd. Dylid defnyddio gofal hefyd oherwydd y gwahaniaethau mewn cyfraddau ymateb i gwestiynau unigol a chamgymeriadau posib yn narpariaeth data rhwng arolygon.

Noder bod pob canran yn yr arolwg hwn wedi'i thalgrynnu i fyny neu i lawr i'r rhif cyfan agosaf.

Crynodeb o'r canfyddiadau allweddol

Plant byddar yng Nghymru

Roedd 2,227 o blant byddar. Mae'r ffigur hon o 2,227 yn ostyngiad cofnodedig o 33 (1%) o 2,260 yn 2023.

Athrawon Plant Byddar a staff arbenigol eraill

Roedd o leiaf 64.8 swydd Athrawon Plant a Phobl Ifanc Byddar (AYB) CALI, a 2 CALI (3%) yn wag.

O'r 62.8 CALI a oedd yn gweithio fel AYB, roedd 97% yn meddu ar y cymhwyster gorfodol, 2% mewn hyfforddiant a 2% yn athrawon cymwysedig heb y cymhwyster gorfodol a heb fod mewn hyfforddiant.

Mae nifer yr AYB cymwysedig mewn cyflogaeth sy'n gweithio mewn rôl beripatetig neu, mewn darpariaeth adnoddau a/neu mewn coleg neu ysgol arbennig nid ar gyfer plant byddar yn benodol wedi codi 2% ers 2023 a gostwng 15% ers inni ddechrau'r arolwg yn 2011.

Cyflogwyd 29.34 swydd staff cymorth arbenigol CALI (heblaw AYB) yn uniongyrchol gan wasanaethau, a 0.64 CALI (2%) ohonynt yn swyddi gwag.

Darpariaethau adnoddau

Cofnodwyd bod 19 darpariaeth adnoddau, sef yr un nifer a adroddwyd yn 2022 a 2023. Gan edrych ar

RHAN 1: Plant Byddar yng Nghymru

Faint o blant byddar sydd?²

Yn seiliedig ar ymatebion gan bob un o'r 14 gwasanaeth, roedd 2,227 o blant byddar

Problemau neu fylchau yn y data

Nododd deg gwasanaeth (71%) fod yna fylchau neu broblemau hysbys yn y data a ddarparasant am nifer y plant a phobl ifanc byddar. Roedd y rhain yn cynnwys:

gwasanaethau yn meddu ar ffigurau am blant sy'n derbyn cymorth gan y gwasanaeth yn unig (64% o'r holl wasanaethau)

gwasanaethau ddim yn meddu ar ffigurau am blant sydd wedi gadael yr ysgol (43%)

gwasanaethau ddim yn gallu rhannu ffigurau am blant â byddardod parhaol neu dros dro (7%)

roedd problemau eraill a gofnodwyd gan wasanaethau yn cynnwys heb gael ffigurau am rai plant heb gymhorthion clyw (h.y. clust ludiog ysgafn iawn).

Adroddodd pedwar gwasanaeth (29%) fod dim bylchau neu broblemau hysbys yn y ffigur a ddarparwyd am blant gyda byddardod parhaol yn byw yn yr ardal.

Mae maint y problemau a bylchau hyn yn ein hatgoffa bod angen defnyddio'r ffigurau a grëwyd gan arolwg CRIDE â gofal. Mae'r data yn yr adroddiad hwn ond cystal â'r data sy'n cael ei gadw ac a ddarperir inrto, gan awdurdodau lleol, ac mae'r adran uchod yn codi cwestiynau am sut gallwn wella'r data a gesglir am blant byddar. Ar yr un pryd, credwn fod y data a gynhyrchir drwy adroddiadau CRIDE yn parhau i fod 5@p/Sa/&uf84-DIN:5, /'

Tabl 2: Nifer y plant byddar ar llwythi achos a gofnodwyd, dros flynyddoedd olynol

Blwyddyn	Nifer y plant ar y llwythi achos	Diffiniad llwythi achos	Nifer y gwasanaethau
2024	3,038	Rhyw fath o gyan C 06.33 683.38 268.49 15 re1 0	

RHAN 2: Athrawon Plant a Phobl Ifanc Byddar a staff arbenigol arall

Gofynnwyd am nifer yr AYB sy'n gweithio mewn gwahanol leoliadau, gan gynnwys y rheini mewn rôl beripatetig, yn gweithio mewn darpariaeth adnoddau⁹ a/neu'n gweithio mewn coleg neu ysgol arbennig nid ar gyfer plant neu bobl ifanc byddar yn benodol. Cawsom fod:

yn gyffredinol, mae yna o leiaf 62.8 athro CALI sy'n gweithio fel AYB yng Nghymru
llenwir 97% o'r swyddi hyn gan AYB hollol gymwysedig, 2% wedi'u llenwi gan athrawon mewn hyfforddiant ar gyfer y cymhwyster gorfodol a 2% wedi'u llenwi gan athrawon heb y cymhwyster gorfodol ac nad ydynt mewn hyfforddiant
ar adeg cwblhau'r arolwg, adroddwyd bod yna 2 swydd wag CALI
os ychwanegir y swyddi gwag at gyfanswm yr AYB mewn cyflogaeth, byddai hyn yn arwyddo bod o leiaf 64.8 swydd AYB CALI, gyda 3% ohonynt yn wag.

Mae'r tabl dilynol yn darparu dadansoddiad yn ôl math y lleoliad.

⁹ Yn arolwg CRIDE, defnyddiwn y term 'darpariaeth adnoddau' i gynnwys pob ysgol sydd ag uned, canolfan neu ddarpariaeth adnoddau yn benodol ar gyfer plant byddar, ni waeth a yw'r staff yn y ddarpariaeth adnoddau yn cael eu cyflogi gan yr awdurdod lleol neu'r ysgol.

Tabl 3:

Casglwyd ffigurau i AYB mewn rhaglenni mewnbliadau yn y cochlear ledled Cymru mewn arolwg ar wahân. Derbyniwyd ymateb gan Raglen Mewnbliad Cochleidd De Cymru. Adroddwyd bod o leiaf 1.6 AYB hollol gymwysedig CALI mewn swydd, a dim swyddi gwag.

Newidiadau i nifer yr AYB

Mae'r tabl dilynol yn edrych ar newidiadau yn nifer yr AYB cymwysedig mewn cyflogaeth a swyddi dros flynyddoedd olynol.

Fel yr amlinellir yn gynharach, wrth wneud cymariaethau o flwyddyn i flwyddyn, gall anomaleddau ymddangos weithiau yn yr atebion. Rydym yn gwneud pob ymdrech i ymchwilio i unrhyw anghysondebau sy'n ymddangos i fod yn arbennig o ryfedd; ond, nid yw gwasanaethau bob tro yn ymateb i ymholiadau o'r fath.

Tabl 5:

Tabl 6: Newid canrannol yn nifer yr AYB

	Newid canrannol dros y 13 mlynedd diwethaf (rhwyng 2011 a 2024)	Newid canrannol dros y flwyddyn ddiwethaf (rhwyng 2023 a 2024)
AYB gyda'r cymhwyster gorfodol mewn cyflogaeth	-15%	2%
AYB gyda'r cymhwyster gorfodol mewn cyflogaeth neu mewn hyfforddiant	-16%	-4%
Nifer yr athrawon sy'n gweithio fel AYB mewn cyflogaeth	-17%	-2%
Nifer y swyddi AYB (gan gynnwys swyddi gwag)	-15%	-2%

Yn nhermau unrhyw newidiadau i AYB mewn swydd mewn rolau penodol:

mae cyfanswm o 34.7 AYB peripatetig CALI wedi gostwng o 1.1 CALI o 35.8 yn 2023, neu ostyngiad o 3%. Ers 2011, bu gostyngiad o 17% o 42 AYB peripatetig.

mae'r cyfanswm o 24.7 AYB CALI mewn darpariaethau adnoddau yn gynydd bach o 24.5 yn 2023. Mae hyn yn gynydd o 1%. Ers 2011, pan oedd 34 AYB mewn swydd mewn darpariaethau adnoddau, gwelsom ostyngiad o 27%.

adroddwyd bod 2 AYB CALI gyda'r cymhwyster gorfodol yn gweithio yn bennaf mewn coleg neu ysgol arbennig nad ydynt ar gyfer plant neu bobl ifanc byddar yn benodol. Mae hyn yn 0.6 o 1.2 CALI yn 2023.

adroddwyd bod 1.4 AYB CALI gyda'r cymhwyster gorfodol yn gweithio'n hyblyg rhwyng gwahanol rolau/lleoliadau. Mae hyn i lawr o 2 AYB CALI a adroddwyd i fod yn gweithio yn y modd hwn yn 2023.

Cawsom fod 7% o wasanaethau wedi gweld cynnydd yn nifer yr AYB mewn cyflogaeth rhwyng 2023 a 2024, 71% o wasanaethau heb weld unrhyw newid a 21% o wasanaethau wedi gweld gostyngiad.

Yn nhermau unrhyw anawsterau i recriwtio AYB neu ddigon o weithwyr llanw dros y 12 mis diwethaf:

cofnododd un gwasanaeth (7%) anawsterau wrth recriwtio i swydd barhaol
cofnododd dau (14%) ddim anawsterau

cofnododd tri gwasanaeth (21%) anawst

RHAN 3: Cymorth a ddarperir

Nododd pob un o'r 14 gwasanaeth (100%) fod y gwasanaeth wedi'i leoli yn yr awdurdod lleol (yn hytrach na wedi'i leoli mewn ysgol neu gorff arall).

Penaethiaid gwasanaethau

Gofynnwyd a oedd AYB peripatetig yn y gwasanaeth wedi'u rheoli gan rywun sy'n AYB cymwysedig neu sydd mewn hyfforddiant ar gyfer y cymhwyster gorfodol. Nododd chwe gwasanaeth (43%) eu bod nhw yn, ac wyth gwasanaeth (57%) eu bod nhw ddim.

Lle nad oedd gwasanaethau'n cael eu rheoli gan AYB cymwysedig neu AYB mewn hyfforddiant, gofynnwyd am rôl y person a oedd yn rheoli'r gwasanaeth. Roedd atebion yn cynnwys:

Rheolwr Athrawon Arbenigol a Chanolfan Adnoddau ADY
Rheolwr Cymorth am Ddysgu
Meistr Addysg Arbennig
Athro Plant â Nam ar y Golwg Cymwysedig/Arbenigol
Uwch Athro Synhwyrdd – athro corfforol meddygol.

Nifer y darpariaethau adnoddau

Yn arolwg CRIDE, defnyddiwn y term 'darpariaeth adnoddau' i gynnwys pob ysgol (prif ffrwd neu arbennig) sydd ag uned, canolfan neu ddarpariaeth adnoddau yn benodol ar gyfer plant byddar, ni waeth a yw'r staff yn y ddarpariaeth adnoddau wedi'u cyflogi gan yr awdurdod lleol neu'r ysgol.

Tabl 8: Nifer y darpariaethau adnoddau

	Wedi'i reoli gan yr awdurdod lleol	Wedi'i reoli gan yr ysgol	Cyfanswm
Darpariaethau adnoddau i blant oed cynradd	3	6	9
Darpariaethau adnoddau i blant oed uwchradd	4	6	10
Cyfanswm	7	12	19

Cawsom fod:

gan naw gwasanaeth (64%) o leiaf un ddarpariaeth adnoddau ar gyfer plant oed cynradd yn eu hardal
gan naw gwasanaeth (64%) o leiaf un ddarpariaeth adnoddau ar gyfer plant oed uwchradd yn eu hardal

Rheolwyd 17 allan o 19 darpariaeth adnoddau (89%) gan AYB cymwysedig.

Tabl 9: Nifer y darpariaethau adnoddau dros amser¹³

Blwyddyn	Nifer y darpariaethau adnoddau
2024	19
2023	19
2022	19
2021	20
2019	24
2018	25
2017	25
2016	24

Hefyd edrychwyd ar nifer y darpariaethau adnoddau yn erbyn nifer y plant byddar. Y bwriad oedd dangos lledaeniad darpariaethau adnoddau ar draws Cymru, mewn perthynas â phoblogaeth gyffredinol plant byddar. Cawsom fod, ar gyfartaledd, un ddarpariaeth adnoddau i bob 117 plentyn byddar. Mae hyn wedi gostwng ers 2023 pan oedd un ddarpariaeth adnoddau i bob 119 plentyn byddar.

Nid yw hyn yn fesur o nifer y lleoedd sydd ar gael yn, neu'r plant byddar unigol sydd wedi'u cofrestri ym mhob darpariaeth adnoddau; bydd y ffigurau am leoedd neu blant byddar sydd wedi'u cofrestri yn amrywio o ddarpariaeth i ddarpariaeth.

Mae'r atodiad yn cynnwys ffigurau am ledaeniad darpariaethau adnoddau yn erbyn poblogaeth leol plant byddar ym mhob awdurdod lleol.

¹³ Ni chynhwysir data 2020 oherwydd y gyfradd ymateb is i'r arolwg

RHAN 4: Cymorth yn dilyn adnabyddiaeth o fyddardod

RHAN 5: Cwestiynau thematig: Adnabyddiaeth gynnar a llwybrau ymyrraeth gynnar

Roedd arolwg CRIDE eleni yn cynnwys rhai cRoedd arolwg

- derbyn atgyfeiriadau yn ganolog yn uniongyrchol gan yr adran iechyd
- pan fydd awdioleg yn cydsynio i rannu, a bod Cynllun Rheoli Unigol y plentyn neu berson ifanc yn cael eu derbyn gyda'i gilydd
- bod gan ysgolion sydd â phryderon am glyw plentyn neu berson ifanc yr wybodaeth am sut i'w hatgyferio i'r meddyg teulu ar gyfer asesiad clyw
- cyfarfodydd llwyth achosion bob tymor gydag awdioleg a therapi lleferydd ac iaith
- hyd yn oed pan na fydd plant efallai yn derbyn mewnbw gano

RHAN 6: Cefndir a methodoleg

Mae CRIDE yn gonsortiw sy'n dod ag ystod o sefydliadau ac unigolion sydd â diddordeb cyffredin mewn gwella deilliannau addysgol plant byddar trwy ymchwil, at ei gilydd. Ar adeg anfon yr arolwg allan, yr oedd cynrychiolwyr yn cynnwys: Cymdeithas Brydeinig Athrawon Pobl Fyddar, Cymdeithas Brydeinig Athrawon Pobl Fyddar Cymru, *Frank Barnes School for Deaf Children*, *Longwill School for the Deaf*, Cymdeithas Genedlaethol Plant Byddar,

Atodiad: Gwybodaeth yn ôl awdurdod lleol

Amlinellir y tabl sy'n dilyn rhai data unigol gan wasanaethau. Gofynnwyd i awdurdodau lleol i ddarparu'r ffigurau o 31 Ionawr 2024.

Mae ffigurau am AYB yn cynnwys AYB sydd yn meddu ar y cymhwyster gorfodol (CG) ac AYB sydd o dan hyfforddiant am y CG neu sydd yn bwriadu hyfforddi o fewn tair blynedd.

Bwriad ffigurau ar gyfer poblogaeth gyfartalog plant byddar o fewn pob darpariaeth adnoddau yw dangos lledaeniad darpariaethau adnoddau ar draws pob ardal. Cyfrifir trwy rannu nifer y plant byddar sy'n byw mewn ardal lle mae gwasanaeth yn gweithredu a nifer y darpariaethau adnoddau yn ardal gwasanaeth. Lle nad oes darpariaeth adnoddau yn yr ardal, arwyddir hyn gan gymhareb o'r boblogaeth yn yr ardal o 0. Dylid defnyddio gofal wrth ddehongli'r ffigurau hyn. Mewn rhai achosion, efallai gall y gymhareb gael ei dylanwadu gan bresenoldeb ysgolion arbennig yn yr ardal neu ddarpariaeth adnoddau eraill mewn ardaloedd cyfagos. Dylid nodi nid yw hyn yn fesur o'r nifer o'r lleoedd sydd ar gael yn, neu'r plant byddar unigol sydd wedi'u cofrestru ym mhob darpariaeth adnoddau; bydd y ffigurau am leoedd neu blant byddar sydd wedi'u cofrestru yn amrywio o ddarpariaeth i ddarpariaeth.

Mewn rhai achosion, mae nifer y plant ar y llwyth achosion gyda cholled clyw dros dro yn llai na phump. Pan fydd hyn yn digwydd, rydym wedi defnyddio '<5' yn lle'r ffigur ac wedi defnyddio sero mewn unrhyw gyfrifiadau ar ffigur cyfanswm y llwyth achosion. Dangosir hyn gan serennig yn erbyn ffigur y llwyth achosion.

Tabl 12: Data yn ôl awdurdod lleol

Nifer y plant sydd â byddardod parhaol sy'n byw o fewn yr ardal ddaearyddol lle mae eich gwasanaeth yn gweithredu	Nifer y plant sydd â byddardod parhaol neu dros dro sydd ar lwyth achosion eich gwasanaeth	Nifer y plant sydd â byddardod dros dro sydd ar lwyth achosion eich gwasanaeth
---	--	--

	Nifer y plant sydd â byddardod parhaol sy'n byw o fewn yr ardal ddaeryddol lle mae eich gwasanaeth yn gweithredu	Nifer y plant sydd â byddardod parhaol neu dro dro sydd ar lwyth achosion eich gwasanaeth	Nifer y plant sydd â byddardod dro dro sydd ar lwyth achosion eich gwasanaeth	AYB sydd yn y gwasanaeth peripatetig arbenigol	AYB mewn darpariaeth adnoddau	AYB yn bennaf mewn coleg neu ysgol arbennig nid ar gyfer plant a phobl ifanc byddar yn benodol	AYB yn gweithio'n hyblyg	Poblogaeth gyfartalog plant byddar o fewn pob darpariaeth adnoddau
Ceredigion	50	71	21	0.8	1	0	0	50:1
Gwynedd ac Ynys Môn	125	166	41	2.6	Dim darpariaeth adnoddau	0	0	125:0
Merthyr Tudful	34	Dim data	<5	0.8	Dim darpariaeth adnoddau	Dim wedi'i gofnodi	Dim wedi'i gofnodi	34:0
Castell-nedd Port Talbot Gogledd	104	222	118	2	3	0	0	52:1